

Снежана Перишић, МА²⁵

Учитељски факултет у Призрену – Лепосавић

ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РОМАНА „БЕЛА ГРИВА“ РЕНЕ ГИЈА У МЛАЂИМ РЕЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

***Апстракт:** Роман као најобимнија и најразуђенија епска форма представља комплексни изазов за наставну интерпретацију. Посебност интерпретације је наглашена у млађим разредима основне школе. Да би се ученицима на што адекватнији начин приближио роман као књижевноуметничко штиво, интерпретација мора да буде адекватно урађена и усмерена ка оспособљавању ученика за истраживачко читање и садржајну анализу прочитаног. Програмски захтеви у млађим разредима основне школе прописују читање и анализу романа “Бела Грива” Рене Гија у четвртном разреду. У раду ће бити изложене етапе интерпретације поменутог романа са очекиваним активностима и исходима наставних часова који се посвећују овом роману.*

***Кључне речи:** роман, интерпретација, “Бела Грива”, основна школа, истраживачки задаци.*

Прича о Белој Гриви и његовим укротитељима асоцира на непомирљивост добра и зла, а хајка на дивљег, поносног пастува је хајка на слободног човека и његов индивидуални свет. Портрет Беле Гриве аутор је вајао са много љубави. Догађаји у роману, а нарочито његов катарзичан крај, проблематизују кључна питања универзалне људске комуникације. „Слобода појединца и слобода уопште, основни је услов егзистенције и достојанственог живота; пријатељство дечака и дивљег коњића је императив будућности и темељни принцип космополитизма“ (Марјановић и Ђуричковић, 2007 : 303).

У неким деловима романа дивљи коњ приказан је као људско биће које одраста у мучном кошмару помешаних и тешких осећања и несигурног става према околини, а однос према човеку двострано – као свог прогонитеља и као свог пријатеља.

Бела Грива је реалистична прича са мноштвом занимљивих епизода, која има динамичан ток. Сам почетак романа наговештава идилу о мирном животу људи на обалама осунчаног Средоземља. Однос између малог рибара и разуданог коња постепено се развијао у искрено и доживотно пријатељство,

²⁵ snezanaperisicmr@gmail.com

настало неочекивано и више пута у недаћама проверено. Рене Гијо посматра феномен слободе као проблем јединке и као универзални проблем.

ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РОМАНА „БЕЛА ГРИВА“ РЕНЕ ГИЈА

Двадесетак дана пре интерпретације романа ученицима се чита одломак. Одломак треба да се користи у циљу мотивације ученика да прочитају цео роман и у овом случају одломак има намену да се интегрише у укупан наставни рад на делу чији је он саставни и репрезентативни део.

У читанци *Прича без краја*, аутора Зоране Опачић и Данице Пантовић у издању „Завода за уџбенике“, роман *Бела Грива* приказан је кроз последње, најдраматичније поглавље. Форма кратког приказа места радње, главних и споредних ликова, порука, подстицаја за размишљање брзо уводи ученике у роман, негујући већ формулатичан приказ локализацији текста и класичној анализи кроз ова питања и омогућава ученицима да се уживе у завршни део романа. Сам одељак пружа могућност да се настави или промени његов крај. Адекватна интерпретација одломка успешно ће мотивисати ученике за читање романа у целини. Читање романа у целости представља значајан задатак на коме ће се касније темељити низ других, па га ваља ученицима саопштити начином који подстиче ученичку радозналост за уметничке доживљаје. „Радни подстицај ваља испољити исказима који обећавају занимљив уметнички свет, најављују радост читања и садрже мотивациону снагу позајмљену из самог уметничког текста“ (Николић, 2010: 272).

Подела истраживачких задатака

Подстрекавање ученика за целовито и оригиналније мисаоно схватање књижевног дела врши се помоћу истраживачких задатака, који су већ дати ученицима тако да они долазе спремни, са испуњеним условима за поуздану књижевну интерпретацију. Често се називају припремни задаци.

„Истраживачки задаци су основни облик подстицања ученика у примању уметничког текста максимално искористе и развију своје способности. Помоћу њих се стимулише и изоштрава читалачка пажња и побуђује критичка и истраживачка радозналост“ (Николић, 2010: 273). Задаци истраживачког типа и формулације представљају основни вид подстицања ученика да у рецепцији уметничког текста искористе и развију своје способности.

Ученици извлаче сличице на којима су дечак, деда, ловокрадица и бели коњ који представљају ликове из романа. Истраживачки задаци бивају формулисани као особине ликова и од ученика се очекује да истраживачким читањем и трагалаштвом дођу до делова текста који показују и верно осликавају ове особине.

Прва група (Бела Грива)

(храбар, бео, леп, поносан, мишићав, неукротив, брз, неухватљив, дивљи, збуњен, разигран, неповерљив)

Друга група (газда)

(суров, снажан, нехуман, спретан, злочест, крупан, груб, велики, упоран, окретан, похлепан, богат, угледан, строг)

Трећа група (Фолко)

(храбар, мали, знатижељан, неухрањен, вредан, симпатичан, радознао, црноок, усамљен, неразвијен, одан, допадљив, пожртвован)

Четврта група (Антонио)

(забринут, стар, погурен, вредан, хром, мудар, упоран, поштен, исцрпљен, праведан, сиромашан, хуман)

Мотивација – „Под туђим огртачем“

На основу истраживачких задатака које су имали за домаћи рад, ученици добијају мотивациони задатак да од картон папира направе огртач за лик из романа чију су сличицу извукли. По огртачу лепе, цртају и пишу карактерне и физичке особине личности о којој су истраживали.

Непознате речи

Групе које су завршиле огртаче окупљају се у пету групу и на заједничком плакату уписују непознате речи из својих истраживачких задатака трудећи се да се речи не понављају два пута. Очекиване непознате речи су:

корбач – тањи део стабла у огради; *врљика* – метални део на узди коју коњ држи у устима; *ћем* – бич, направа за тучу животиња; *пурпур* – најфинија љубичастоцрвена боја; *узенгије* – део јахаћег прибора у који јахач ставља ноге; *мамузе* – метални део на јахачким чизмама; *фарандола* – жива провансалска игра; *манада* – пољско имање; *гардијан* – кротитељ дивљих коња; *мајур* – мало пољско имање; *чун* – чамац.

Након записивања непознатих речи до којих су ученици дошли у истраживачком читању романа, следи дефинисање утисака ученика о прочитаном.

Док си читао роман, доживљавао си различита узбуђења, обузимали су те различити осећаји. На приложеном листићу наведени су различити начини доживљаја романа. Заокружи оне који изражавају твој начин доживљавања овог дела.

Листић 1 (задатак вишеструког избора)

Роман *Бела Грива* ме је:

развеселио, будио радост и лепа осећања;

растужио, изазвао суморно расположење;

будио потребу за слободом и независношћу;

поколебао ме, чинио несигурним;
будио осећај страха, неизвесности и незаштићености;
изазвао сажалење;
чинио ме задовољним и смиреним;
будио револт и незадовољство.

Осветљавање ликова и њихових међусобних односа путем групног облика рада

Фолко

(прва група)

*Фолко живи у јужној Француској, односно мочварама Камарге са дедом и млађим братом;

* Има дванаест година (наглашавамо да је мало старији од њих);

* Деда му је по занимању рибар и сматра да је то сигурно занимање којим Фолко треба да се бави;

* Фолко гаји дубоко одушевљење према коњима и жели да постане гардијан (укротитељ коња), јер сматра да је то најлепше занимање;

* Много времена проводи ловeћи рибу и веслајући кроз мочвару, а у сезони риболова дане проводи на Рони у мукотрпном риболову бацајући мреже и спавајући под ведрим небом;

* Живи скромно, у сиромаштву (закључујемо на основу чињеница да живи у колиби сламнатог крова, да му је чамац бушан, а мрежа често мора да се крпи);

* Срећан је у том свом свету и ништа му не пада тешко, јер мочвару доживљава као своју, као познат и присан терен („Осећао се као краљевић који обилази своје краљевство“);

* Добар је, вредан, одговоран, послушан, ведар, раздраган, занесен коњима...

Однос Фолка и Беле Гриве

(друга група)

Први сусрет дечака и коња обележен је Фолковим одушевљењем, узбуђењем, занесеношћу, задивљеношћу, да би ова осећања веома брзо била замењена страхом, огорчењем, немоћи, болом, тугом док посматра сурову сцену са коњокрадицама.

Бела Грива је доживео велики и ненадокнадив губитак, који значи први сусрет са злом и неправдом коју људи наносе коњима. То доприноси да се Бела Грива осети усамљен, изгубљен, у страху, да постане неверљив према свима, па чак и према Фолку не прихватајући његову помоћ и пријатељство у том тренутку.

Фолко је за пријатељство Беле Гриве спреман да претрпи и најтеже муке, што говори да осећа према њему безграничну љубав, разумевање и

духовну блискост, а истовремено видимо колико је Фолко упоран, истрајан и непоколебљив у својој намери (новооткривене особине ученици додају претходним, записујући и Фолкова осећања);

Бела Грива све време осећа да му је дечак пријатељ, али његова дивља природа, као и ружно и болно искуство, му не дозвољавају да му укаже поверење, већ дозвољава Фолку да му се приближи постепено, да би тек у тренутку када је рањен и повређен, сам дошао, знајући да му је Фолко једини пријатељ који ће му указати помоћ.

Фолка и Белу Гриву у тренутку смртне опасности везало је вечно и нераскидиво пријатељство и њихова љубав је у том тренутку постала толико јака да је одолела и најтежој препреци.

Бела Грива је поносан, слободољубив, неукротив, необуздан, достојанствен... (Ученици у свесци записују особине Беле Гриве и осећања према Фолку).

Однос између Антониа, Фолка и деде Еузебија
(трећа група)

Фолко у Антонија има пуно поверење и са њим осећа духовну блискост, јер зна да стари гардијан воли коње и живи за њих и да је то нит која их повезује.

Деда Еузибио је неко ко Фолка безгранично воли, али његову опседнутост коњима не схвата, јер је реалан и сматра да је једино поуздано и сигурно занимање рибара; истовремено деда Еузибио је због велике љубави према унуку слаб на његове жеље и прећутно му одобрава његову занесеност; Антонио и Еузибио су у супротности, две различите природе, један занесењак, слободоумна, неспутана душа, а други реалан, трезвен и скроман а заједничка им је љубав према Фолку.

Однос између Антониа и Фолка је пун љубави, поверења и разумевања. Између њих постоји духовно сродство и повезаност, јер дечак једино њему може да повери своја страховања, надања, жеље и тајне, знајући да ће га он увек разумети и помоћи.

Гардијан Антонио помаже Фолку у потрази за Белом Гривом, водећи га у Арл да би га развеселио, и одвукао му мисли у другом правцу, али и да би Фолко више научио о коњима кроз разговор Антониа и његовог пријатеља Ђузепеа.

Пријатељство је извор снаге, воље и подршке. Пример пријатељства између Антониа и Фолка показује нам колико подршка пријатеља помаже у превазилажењу невоља улепшавајући нам тешке животне ситуације.

Однос између Антонија, Фолка, Беле Гриве и газде

(четврта група)

Антонио је био значајан за Фолка као подршка и помоћ, али и као добар и искусан познавалац коња, јер већ при првом сусрету у Белој Гриви види вођу чопора, разуме његову потребу да се стално бори и правда је неправдом која га је у детињству задесила.

Антонио коње доживљава као људе, јер поступке Беле Гриве тумачи са људског становишта.

Он своје искуство жели да пренесе на дечака упућујући га у начине како да разуме и схвати језик и поступке коња.

Антонио је искусан, нежан, пажљив, брижан, поуздан, осећајан, праведан, Фолков велики пријатељ.

Газда је дрзак, бахат, похлепан, неумољив, себичан, дволичан, не држи дату реч.

На крају романа газда се каје („Врати се, дечаче! Твој је.“), али тада је касно и схвата да не може увек бити онако како он жели и да је љубав између дечака и коња и њихова жеља за слободом јача од свих препрека.

Љубав је јача од свега, а да је заиста тако показује и поступак Беле Гриве и Фолка на крају романа, јер су они показали да су једна целина и да њихово пријатељство нико и ништа не може раскинути.

Судбина Фолка и Беле Гриве

Шта су то одлучили Фолко и Бела Грива на крају романа?

Шта су својом одлуком да оду у Рону Фолко и Бела Грива показали газди?

Како бисте ви реаговали да се нађете у сличној ситуацији? Какву бисте ви одлуку донели?

Шта мислите, шта се са њима догодило?

Испричај своје виђење овог догађаја које не мора да буде у складу са крајем у роману!

Помоћу одговора до којих сте дошли решавајући последња питања унутар група, издвојите поруке романа и запишите на табли!

Пронађимо свог пара

Извлачење картица са насловима штампаних целина:

Свако од вас је извукао картицу на којој се налази број и назив целине коју ће са својим паром прочитати. Пронађите друга са истим бројем картице, узмите са стола штампани материјал обележен тим бројем.

На табли су обележени бројеви од 1 до 12. Парови када заврше план препричавања, излазе у пару и лепе своју траку на предвиђено место на табли. Када сви парови заврше, врши се презентација од прве до дванаесте целине.

Бела Грива; Коњокрадице; Антонио; Бели витез; Плен; Љубав до смрти; Кад се снови остваре; Пролећни витешки турнири; Бела Грива је нестао; Свечаност у Арлу; Господар коња; Као у лепом сну.

Поруке романа

Пријатељство између дечака и дивљег коња је јаче од свих препрека.
Птица без слободе, као риба без воде.
Љубав је јача од свега.
Пријатељство даје снагу, вољу и подршку.
Силом се не може постићи циљ.

Домаћи задатак: Размена огртача

Огртаче који су израђивани од картон папира у мотивационом делу часа ученици размењују са члановима друге групе и добијају домаћи задатак на основу урађених огртача.

Разгледајте огртаче које сте добили од друге групе. Ваш задатак је да се код куће, путем романа Бела Грива, додатно информисете о лику чији сте огртач добили. Када се добро упознате са добијеним ликом, замислите да сте новинари, да имате прилику да са њим уживо разговарате. Смислите питања која бисте му поставили, а потом замислите и одговоре које би вам дао. Запишите најмање једно питање и један одговор.

Адекватна мотивација ученика за читање романа, као и ангажованост ученика припремним задацима и истраживачким читањем, допринели су успешној интерпретацији романа на часу. На датом примеру, видимо колико су разноврсне активности и видови рада на анализи романа што нам омогућава проширивање на различите домене усменог и писменог изражавања са могућностима задирања у подручје других наставних предмета (ученици могу илустровати различите делове романа, припремити драмско извођење, итд), што омогућава тематско планирање и извођење наставе.

Литература

- Вучковић, М. (1993): *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Гијо, Р. (1989): *Бела Грива*, Београд: Нолит.
- Драгићевић, Р., Опачић – Николић, З. и Пантовић, Д. (2006): *Уџбенички комплет за српски језик у четвртој разреди основне школе – приручник за наставнике*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Лешић, З. (2010): *Теорија књижевности*, Београд: Службени гласник.

- Марјановић, В. и Ђуричковић, М. (2007): *Књижевност за децу и младе у књижевној критици (Књига 1 и Књига 2)*, Алексинац: Виша школа струковних студија за васпитаче.
- Милатовић, В. (2011): *Методика наставе српског језика и књижевности у разредној настави*, Београд: Учитељски факултет.
- Милинковић, М. (2006): *Страни писци*, Чачак: Легенда.
- Николић, М. (2010): *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Пијановић, П. (2005): *Наивна прича*, Београд: Српска књижевна задруга.

INTERPRETATION OF THE NOVEL "WHITE MANE" (CIN-BLANC) BY RENE GUILLOT IN THE JUNIOR PRIMARY SCHOOL GRADES

Abstract: Novel as the most voluminous and the most complex epic form presents a complex challenge for teaching interpretation. A particularity of the interpretation is emphasized in the junior grades of primary schools in order to bring the novel closer to the pupils as it should be presented as a piece of literary and artistic piece of work in a most adequate way. Interpretation should be appropriately presented and conducted so as to enable the pupils for research reading and its meaningful analysis. Syllabus tasks in the junior primary school grades proscribe reading and analysis of the novel "White Mane" (Cin-blanc) by Rene Guillot. The paper presents stages of interpretation of the mentioned novel with expected outcomes of teaching classes intended for this novel.

Key words: novel, interpretation, White Mane, primary school, research tasks

ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РОМАНА РЕНЕ ГИЙО "БЕЛАЯ ГРИВА" В МЛАДШИХ КЛАССАХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Резюме: Роман как наиболее объемная и всесторонняя эпическая форма повествования является сложной проблемой для интерпретации. Специфика и особенности проведения этапов анализа и интерпретации текста раскрывается в начальных классах. Для полноценного ознакомления учеников с романом как литературным делом, необходимо адекватно выполнить интерпретацию и направить ее на подготовку учеников к исследовательскому чтению и чтению с элементами контент-анализа. Программные требования в начальных классах предусматривают чтение и анализ романа "Белая Грива" Рене Гийо в четвертом классе. В данной работе будут представлены этапы интерпретации романа с ожидаемой деятельностью и результатами освоения учебных часов, предусмотренных для анализа романа.

Ключевые слова: роман "Белая Грива", интерпретация, начальная школа, задачи исследования